

Byla C-170/21

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2021 m. kovo 15 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sofiyski rayonen sad (Bulgarija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. kovo 15 d.

Pareiškėja:

Profi Credit Bulgaria EOOD

Skolininkas pagrindinėje byloje:

T.I.T.

Pagrindinės bylos dalykas

Pareiškėjos prašymas išduoti mokėjimo įsakymą pagal *Grazhdanski protsesualen kodeks* (Civilinio proceso kodeksas, toliau – GPK) 410 straipsnį dėl reikalavimo skolininkui sumokėti pinigų sumas, kurias sudaro pagrindinis reikalavimas, pagal sutartį mokėtinos palūkanos, atlygis už papildomų paslaugų paketo pirkimą ir palūkanos už pavėluotus mokėjimus pagal šalių sudarytą vartojimo kredito sutartį.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 6 straipsnio 1 dalies išaiškinimas.

SESV 267 straipsnis.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Direktyvos 93/13/EEB 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad teismas privalo savo iniciatyva įvertinti, ar sutarties sąlyga yra nesąžininga, kai skolininkas procese nedalyvauja, kol nėra priimtas mokėjimo įsakymas, ir šios sąlygos netaikyti, jeigu įtariama, kad ji yra nesąžininga?
2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas: ar nacionalinis teismas turi visai atsisakyti priimti teismo sprendimą, kuriuo įpareigojama atlikti mokėjimą, kai viena reikalavimo dalis grindžiama nesąžininga sutarties sąlyga, kurioje nurodytas pareikšto reikalavimo dydis?
3. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, o atsakymas į antrąjį klausimą – neigiamas: ar nacionalinis teismas privalo atsisakyti priimti teismo sprendimą, kuriuo įpareigojama atlikti mokėjimą, dėl tos reikalavimo dalies, kuri grindžiama nesąžininga sąlyga?
4. Jei atsakymas į trečiąjį klausimą būtų teigiamas: ar teismas privalo (o jei taip, kokiomis sąlygomis) savo iniciatyva atsižvelgti į sąlygos nesąžiningumo pasekmes, kai yra informacijos apie ją pagrįstą mokėjimą, visų pirma kompensuodamas šį mokėjimą kitomis nesumokėtomis skolomis pagal sutartį?
5. Jei atsakymas į ketvirtąjį klausimą būtų teigiamas: ar nacionalinis teismas yra saistomas aukštesnės instancijos nurodymu, kurie pagal nacionalinę teisę yra privalomi kontroliuojamai institucijai, jeigu juose neatsižvelgiama į sąlygos nesąžiningumo pasekmes?

Nurodomos Europos Sąjungos teisės nuostatos ir jurisprudencija

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo byla C-243/08 (žr. rezoliucinę dalį).

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos ir jurisprudencija

1. *Grazhdanski protsesualen kodeks* (Civilinio proceso kodeksas, toliau – **GPK**)

278 straipsnis. [Ši nuostata susijusi su skundais. Skundai nagrinėjami uždareme posėdyje. Jame priimta nutartis dėl apeliacinio skundo yra privaloma žemesnės instancijos teismui].

410 straipsnis. 1. *Pareiškėjas gali pateikti prašymą išduoti mokėjimo įsakymą dėl:*

1) piniginių reikalavimų arba reikalavimų dėl pakeičiamų daiktų, kai byla teisminga Rayonen sad (apylinkės teismui); [2) dėl kilnojamojo daikto išdavimo]

2. Prašymo formoje turi būti nurodytas prašymas išduoti vykdomąjį dokumentą ir jis turi atitikti 127 straipsnio 1 ir 3 dalyse ir 128 straipsnio 1 ir 2 punktuose nustatytas sąlygas. <...>

3. (Nauja – 2019 m. DV Nr. 100) Jei reikalavimas kyla iš su vartotoju sudarytos sutarties, prie prašymo pridedama sutartis, jeigu ji sudaryta raštu, kartu su visais pakeitimais ir priedais, taip pat taikomos bendrosios sąlygos, jei tokios yra.

411 straipsnis. Prašymas turi būti pateiktas Rayonen sad, kurio veiklos teritorijoje yra skolininko nuolatinė gyvenamoji vieta arba buveinė [teritorinės jurisdikcijos patikrinimo terminai]. Prašymas vartotojo atžvilgiu turi būti pateiktas teismui, kurio veiklos teritorijoje jis turi dabartinį adresą arba, jei tokio nėra, [teismui], kurio veiklos teritorijoje jis turi nuolatinę gyvenamąją vietą. [Procedūra, kai prašymas pateikiamas nekompetentingam teismui].

2. Teismas parengiamajame posėdyje išnagrinėja prašymą ir per 1 dalyje nustatytą terminą išduoda mokėjimo įsakymą, išskyrus atvejus, kai:

1) prašymas neatitinka 410 straipsnyje nustatytų reikalavimų ir pareiškėjas per tris dienas nuo pranešimo nepašalina trūkumų;

2) prašymas pažeidžia teisės aktus arba prieštarauja gerai moralei;

3) (naujas – 2019 m. DV Nr. 100) reikalavimas grindžiamas nesąžininga su vartotoju sudarytos sutarties sąlyga arba tokia sąlyga gali būti pagrįstai preziumuojama;

4) ir 5)[Šios nuostatos susijusios su atvejais, kai skolininkas neturi nuolatinės gyvenamosios vietos arba nevykdo veiklos Bulgarijoje.]

3. Jei prašymas tenkinamas, teismas išduoda mokėjimo įsakymą, kurio kopija įteikiama skolininkui.

413 straipsnis. 1. Mokėjimo įsakymas yra neskundžiamas, išskyrus išlaidų dalį.

2. Nutartį, kuria netenkinamas visas prašymas išduoti mokėjimo įsakymą arba jo dalis, pareiškėjas gali apskųsti; prie skundo nereikia pridėti kitai šaliai įteiktinos kopijos.

414 straipsnis 1. Skolininkas gali raštu pareikšti prieštaravimą dėl mokėjimo įsakymo arba jo dalies. [Prieštaravimo pagrindimas]

2. Prieštaravimas turi būti pareikštas per vieną mėnesį nuo įsakymo įteikimo. Terminas nepratęsiamas.

415 straipsnis 1. Teismas nurodo pareiškėjui galimybę pareikšti ieškinį šiais atvejais:

- 1) per nustatytą terminą buvo pareikštas prieštaravimas;
- 2) [įteikimas, jei skolininko negalima rasti];
- 3) teismas netenkino prašymo išduoti mokėjimo įsakymą.

2. Kai teismas 1 dalies 2 punkte numatytu atveju pareiškėjui nurodė galimybę pareikšti ieškinį, jis laikinai sustabdo vykdymo procedūrą, jei pagal 418 straipsnį buvo išduotas vykdomasis dokumentas.

3. Pagal 1 dalies 1 arba 2 punktą pareikštas ieškinys laikomas ieškiniu dėl reikalavimo konstatavimo, pagal 3 punktą – ieškiniu dėl reikalavimo vykdymo.

4. Ieškinys turi būti pareikštas per vieną mėnesį nuo pranešimo dienos; [Informacija dėl teismo išlaidų]

5. Jei pareiškėjas nepateikia įrodymų, kad per nustatytą terminą pareiškė ieškinį, teismas visą mokėjimo įsakymą ir pagal 418 straipsnį išduotą vykdomąjį dokumentą arba jų dalį paskelbia negaliojančiais.

416 straipsnis. Mokėjimo įsakymas įsiteisėja, jei prieštaravimas nepareiškiamas per nustatytą terminą [ar atsiimamas arba reikalavimas buvo pripažintas teismo]. [Išduodamas vykdomasis dokumentas]

422 straipsnis 1. Ieškinys dėl reikalavimo pripažinimo laikomas pareikštu prašymo išduoti mokėjimo įsakymą pateikimo dieną, jei buvo laikytasi 415 straipsnio 4 dalyje nustatyto termino.

2. Ieškinys, pareikštas pagal 1 dalį, nelemia laikino vykdymo procedūros sustabdymo <....>

3. Jei ieškinys atmetamas galutiniu teismo sprendimu, vykdymo procedūra sustabdoma <....>

4. Dokumentas dėl atsisakymo vykdyti neišduodamas, jeigu ieškinys atmetamas dėl to, kad reikalavimas nėra vykdytinas.

2. Zakon za zadalzheniata i dogovorite (Įstatymas dėl prievolių ir sutarčių, toliau – ZZD)

76 straipsnis 1. Asmuo, privalantis sumokėti kelias to paties pobūdžio skolas tam pačiam asmeniui, gali, jei vykdymo procedūros nepakanka visiems reikalavimams grąžinti, nuspręsti, kurį reikalavimą grąžins. Asmeniui nenusprendus, grąžinamas labiausiai jį apsunkinantis reikalavimas. Kai yra keli vienodai apsunkinantys reikalavimai, grąžinamas anksčiausiai atsiradęs

reikalavimas, o jei visi reikalavimai atsirado tuo pačiu metu, kiekvienas reikalavimas gražinamas proporcingai.

2. Jei vykdymo procedūros nepakanka palūkanoms, mokesčiams ir pagrindiniam reikalavimui gražinti, iš pradžių sumokami mokesčiai, paskui – palūkanos ir galiausiai pagrindinis reikalavimas.

3. Zakon za potrebitelskia kredit (Vartojimo kredito įstatymas, toliau – ZPK)

9 straipsnis. 1. Vartojimo kredito sutartis – tai sutartis, pagal kurią kreditorius suteikia arba įsipareigoja suteikti vartotojui kreditą paskolos, atidėto apmokėjimo arba kitu panašiu finansiniu būdu. [Išimtys]

2. Vartojimo kredito sutarties šalys yra vartotojas ir kreditorius.

3. Vartotojas – fizinis asmuo, kuris sudarydamas vartojimo kredito sutartį veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo komercine ar profesine veikla.

4. Kreditorius – fizinis arba juridinis asmuo, kuris, vykdydamas profesinę ar komercinę veiklą, suteikia arba įsipareigoja suteikti kreditus.

10a straipsnis. 1. Kreditorius gali iš vartotojo reikalauti mokesčių ir komisinių už papildomas su vartojimo kredito sutartimi susijusias paslaugas.

2. Kreditorius neturi teisės reikalauti mokesčių ar komisinių už su lėšų išmokėjimu ar administravimu susijusią veiklą.

3. Kreditorius gali reikalauti mokesčių ir (arba) komisinių už tą pačią veiklą tik vieną kartą.

4. Vartojimo kredito sutartyje turi būti aiškiai ir tiksliai nustatyta veikla, už kurią susidaro mokesčiai ir (arba) reikalaujama komisinių, taip pat jų pobūdis ir dydis.

19 straipsnis. 1. Bendros kredito kainos metinė norma – tai dabartinė ir būsima bendra kredito kaina vartotojui (palūkanos, kiti tiesioginiai ir netiesioginiai mokesčiai, komisiniai, bet kurios rūšies atlyginimai, įskaitant tuos, kurie mokami tarpininkams sudarant sutartį), išreikšta metiniu bendros kredito kainos procentu.

2. [Bendros kredito kainos metinės normos apskaičiavimas]

3. [Apskaičiuojant bendros kredito kainos metinę normą nėra reikšmingi šie mokesčiai: 1) mokesčiai, kuriuos vartotojas moka už bet kurio iš kredito sutartyje nustatytų įsipareigojimų nevykdymą; 2) išlaidos, nesusijusios su prekių ar paslaugų, už kurias turi sumokėti vartotojas, pirkimo kaina; 3) sąskaitos, susijusios su vartojimo kredito sutartimi, tvarkymo išlaidos, mokėjimo priemonių, skirtų su lėšų išmokėjimu, kredito gražinimu ir kt. susijusioms mokėjimo operacijoms atlikti, naudojimo išlaidos.]

4. Bendros kredito kainos metinė norma negali būti daugiau kaip penkis kartus didesnė nei Bulgarijos Respublikos ministrų tarybos sprendimu nustatyta palūkanų už pavėluotus mokėjimus norma BGN arba užsienio valiuta.

5. Sutarties sąlygos, kurios viršija 4 dalyje nurodytas sąlygas, yra negaliojančios.

6. Jeigu mokėjimai buvo atliekami pagal sutartis, kuriose yra sąlygų, pagal 5 dalį pripažintų negaliojančiomis, sumos, sumokėtos viršijant 4 dalyje nustatytą ribą, paskirstomos būsimoms kredito įmokoms.

20 straipsnis. 1. Šiuo įstatymu vartotojams suteiktos teisės negali būti apribotos. Bet koks susitarimas, kuriuo iš anksto panaikinamos arba apribojamos vartotojų teisės, yra negaliojantis.

2. Šiuo įstatymu vartotojams suteiktų teisių atsisakymas negalioja.

3. [Teisinės apsaugos, suteikiamos vartotojui pagal šį įstatymą ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės teisės aktus, kai sutartis yra tiesiogiai susijusi su Bulgarijos Respublikos teritorija, kitos valstybės narės ar kelių valstybių narių teritorija, apribojimo nepriimtinumai].

21 straipsnis. 1. Bet kuri vartojimo kredito sutarties sąlyga, kuria siekiama išvengti ar išvengiama šio įstatymo reikalavimų, yra negaliojanti.

2. Bet kuri vartojimo kredito sutarties, kurioje nustatyta fiksuoto dydžio palūkanų norma, sąlyga, numatanti didesnę kompensaciją kreditoriui nei įtvirtinta 32 straipsnio 4 dalyje, yra negaliojanti.

22 straipsnis. [Kiti negaliojimo atvejai]

23 straipsnis. Jeigu vartojimo kredito sutartis pripažįstama negaliojančia, vartotojas grąžina tik grynąją kredito sumą ir nemoka palūkanų ar kitų kredito mokesčių.

24 straipsnis. Vartojimo kredito sutartims taip pat taikomos Vartotojų apsaugos įstatymo 143–148 straipsnių nuostatos.

4. Zakon za zashtita na potrebitelite (Vartotojų apsaugos įstatymas, toliau – ZZZP)

143 straipsnis. (galiojo iki 2019 m. gruodžio 23 d.) Nesąžininga sąlyga su vartotoju sudarytoje sutartyje – tai bet kuris susitarimas, dėl kurio, pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą, atsiranda ryškus neatitikimas vartotojo nenaudai tarp iš sutarties kylančių verslininko ir vartotojo teisių bei pareigų, nes juo:

1) [apribojama verslininko atsakomybė tuo atveju, kai vartotojas miršta arba yra sužalojamas dėl verslininko veiksmo arba neveikimo];

- 2) *panaikinami arba apribojami teisės aktuose įtvirtinti vartotojo reikalavimai verslininko arba kitos šalies atžvilgiu, kuriuos jis gali pareikšti, jei verslininkas visiškai arba iš dalies nevykdo arba netinkamai vykdo sutartinius įsipareigojimus, įskaitant ir galimybę įskaityti skolą verslininkui vietoj pretenzijos, kurią vartotojas gali turėti prieš jį;*
- 3) *verslininko paslaugos teikiamos su sąlyga, kurios įgyvendinimas priklauso tik nuo jo valios;*
- 4) *[teisė pasilikti vartotojo sumokėtas sumas suteikiama tik verslininkui, jeigu sutartis nesudaroma arba nevykdoma, o vartotojui atitinkama teisė nesuteikiama];*
- 5) *iš vartotojo, kuris neįvykdo įsipareigojimo, reikalaujama kaip kompensaciją už tai sumokėti neproporcingai didelę sumą arba netesybas;*
- 6) *verslininkas įgalinamas savo nuožiūra nutraukti įsipareigojimus, o vartotojui tokia galimybė nesuteikiama, arba pasilikti sumas, sumokėtas už paslaugas, kurių jis dar nesuteikė, kai jis pats nutraukia sutartį;*
- 7) *verslininkas įgalinamas nutraukti neterminuotą sutartį be įspėjimo, išskyrus atvejus, kai tam yra rimtų priežasčių;*
- 8) *nustatomas nepagrįstai trumpas laikotarpis, per kurį vartotojas gali pateikti tylų sutikimą dėl sutarties pratęsimo, jei jis tam neprieštarauja;*
- 8a) *numatoma, kad terminuota sutartis automatiškai pratęsiama, jei vartotojas nepareiškia noro ją nutraukti, ir nustatomas nepagrįstai trumpas terminas vartotojui pareikšti tokį norą nepratęsti sutarties;*
- 9) *reikalaujama, kad vartotojas sutiktų su sąlygomis, su kuriomis jis neturėjo galimybės susipažinti iki sutarties sudarymo;*
- 10) *[pardavėjas ar tiekėjas įgalinamas vienašališkai be sutartyje nurodytos priežasties pakeisti jos sąlygas];*
- 11) *[verslininkas įgalinamas vienašališkai be priežasties pakeisti prekių charakteristikas];*
- 12) *[numatoma, kad kainos nustatomos prekių pristatymo ar paslaugų teikimo momentu arba verslininkui leidžiama didinti savo kainą, vartotojui nesuteikiant atitinkamos teisės nutraukti sutartį];*
- 13) *[verslininkui suteikiama išskirtinė teisė savaip aiškinti sutarties sąlygas];*
- 14) *numatoma, kad vartotojas įpareigojamas įgyvendinti įsipareigojimus, kai verslininkas nevykdo savųjų;*
- 15) *numatoma, kad verslininkas gali perduoti sutartyje nurodytas savo teises ir pareigas, kai tai gali sumažinti vartotojo garantijas, negavus pastarojo sutikimo;*

16) [panaikinama arba trukdoma vartotojo teisei pareikšti ieškinį arba naudotis bet kuria kita ginčų sprendimo priemone, nederamai apribojami jo turimi įrodymai arba jam skiriama įrodinėjimo pareiga];

17) [apribojama verslininko atsakomybė už jo atstovų prisiimtus įsipareigojimus];

18) *vartotojui nesuteikiama galimybė įvertinti finansines sutarties sudarymo pasekmes;*

19) *nustatomos kitos panašios sąlygos.*

143 straipsnis. *(iš dalies pakeistas 2019 m. Nr. 100) 1. Nesąžininga sąlyga su vartotoju sudarytoje sutartyje – tai susitarimas vartotojo nenaudai, dėl kurio, pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą, atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių verslininko ir vartotojo teisių bei pareigų.*

2. *Nesąžininga yra sąlyga, kuri:*

1) [*<...>* tekstas toks pat, kaip 143 straipsnio 1 punkto iki pakeitimo, žr. pirma];

2) [*<...>* tekstas toks pat, kaip 143 straipsnio 2 punkto iki pakeitimo, žr. pirma];

3) [*<...>* tekstas toks pat, kaip 143 straipsnio 3 punkto iki pakeitimo, žr. pirma];

4) [*<...>* tekstas toks pat, kaip 143 straipsnio 4 punkto iki pakeitimo, žr. pirma];

5) [*<...>* tekstas toks pat, kaip 143 straipsnio 5 punkto iki pakeitimo, žr. pirma];

6) [*<...>* tekstas toks pat, kaip 143 straipsnio 6 punkto iki pakeitimo, žr. pirma];

7) [*<...>* tekstas toks pat, kaip 143 straipsnio 7 punkto iki pakeitimo, žr. pirma];

8) [*<...>* tekstas toks pat, kaip 143 straipsnio 8 punkto iki pakeitimo, žr. pirma];

9) [numato, kad terminuota sutartis automatiškai pratęsiama, jei vartotojas nepareiškia, kad nori ją nutraukti];

10) [ankstesnis 9 punktas, žr. pirma];

11) [ankstesnis 10 punktas, žr. pirma];

- 12) [ankstesnis 11 punktas, žr. pirma];
- 13) [ankstesnis 12 punktas, žr. pirma];
- 14) [ankstesnis 13 punktas, žr. pirma];
- 15) [ankstesnis 14 punktas, žr. pirma];
- 16) [ankstesnis 15 punktas, žr. pirma];
- 17) [ankstesnis 16 punktas, žr. pirma];
- 18) [ankstesnis 17 punktas, žr. pirma];
- 19) [ankstesnis 18 punktas, žr. pirma];
- 20) [ankstesnis 19 punktas, žr. pirma].

144 straipsnis. 1. [143 straipsnio 2 dalies 7 punktas netaikomas, kai finansinių paslaugų tiekėjas pasilieka sau teisę, esant pakankamai priežasčiai, nepranešęs vienašališkai nutraukti neterminuotą sutartį].

2. [143 straipsnio 2 dalies 11 punktas netaikomas sąlygoms, pagal kurias: 1) finansinių paslaugų tiekėjas pasilieka sau teisę nepranešęs keisti vartotojo mokamą arba pastarajam mokamą palūkanų normą arba mokesčius už kitas finansines paslaugas, esant pakankamai priežasčiai; 2) finansinių paslaugų tiekėjas pasilieka sau teisę vienašališkai keisti neterminuotos sutarties sąlygas].

3. [143 straipsnio 2 dalies 7, 11 ir 13 punktai netaikomi: 1) sandoriuose dėl perleidžiamų vertybinių popierių, finansinių priemonių ir kitų prekių ar paslaugų, kai kaina yra susieta su svyravimais vertybinių popierių biržoje kotiruojamose kainose ar indeksuose arba finansinės rinkos palūkanų normoms; 2) sutartims dėl užsienio valiutos pirkimo ar pardavimo].

4. [143 straipsnio 2 dalies 13 punktas netaikomas sąlygoms dėl kainų indeksavimo].

145 straipsnis. 1. *Su vartotoju sudarytoje sutartyje esančios sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, visas sutarties sudarymo metu buvusias aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.*

2. *Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.*

146 straipsnis. 1. *Nesąžiningos sutarčių sąlygos yra negaliojančios, nebent dėl jų buvo derėtasi atskirai.*

2.–4. [Šiose nuostatose įtvirtinti atvejai, kai dėl sąlygų nebuvo atskirai derėtasi, ir kaip ši aplinkybė turi būti įrodyta].

5. *Tai, kad sutartyje su vartotoju yra nesąžiningų sąlygų, nereiškia, kad sutartis yra negaliojanti, jeigu ji gali būti taikoma ir be šių sąlygų.*

147 straipsnis. 1. *Vartotojams siūlomų sutarčių sąlygos turi būti suformuluotos aiškiai ir tiksliai.*

2. *Atsiradus abejonių dėl tam tikros sąlygos reikšmės, ji aiškinama vartotojo naudai.*

<...>

147a straipsnis. 1. *Sutartyje su vartotoju numatytos bendrosios sąlygos yra privalomos vartotojui tik tuo atveju, jeigu jos jam buvo pateiktos ir jis su jomis sutiko.*

2. *Vartotojo sutikimas su bendrosiomis sąlygomis turi būti patvirtintas parašu.*

3.–5. [Šios nuostatos reglamentuoja bendrųjų sąlygų pasirašytos kopijos pateikimo vartotojui ir jo sutikimo įrodymus].

147b straipsnis. 1. *Veršlininkas privalo informuoti vartotoją pastarojo nurodytu telefono numeriu, elektroninio pašto ar susirašinėjimui skirtu adresu apie visus sutartyje numatytų bendrųjų sąlygų pakeitimus per septynias dienas nuo šių pakeitimų.*

2.–5. [kiti šalių veiksmai, susiję su bendrųjų sąlygų keitimu].

148 straipsnis. 1. *Vartotojų apsaugos komisija:*

1)–4) [Vartotojų apsaugos komisijos įgaliojimai, susiję su nesąžiningomis sąlygomis, numatytais iš anksto parengtose standartinėse sutartyse].

2.–4. [Vartotojų apsaugos komisijos įgaliojimai, susiję su nesąžiningomis sąlygomis, numatytais iš anksto parengtose standartinėse sutartyse].

5. Sprendimas dėl išaiškinimo Nr. 4, priimtas 2014 m. birželio 18 d. *Varhoven kasationsen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas), OSGTK [Jungtinis civilinių ir komercinių bylų skyrių komitetas], 2.b punktas. *Teismas nusprendė: „Iš aiškios GPK 410 straipsnio 1 dalies nuostatos matyti, kad prašymas turi atitikti GPK 127 straipsnio 1 dalies reikalavimus, t. y. jame turi būti pateikta informacija dėl aplinkybių, kuriomis grindžiamas reikalavimas. Taigi tikslus atitinkamo reikalavimo pagrindimo ir sumos apibrėžimas yra prašymo, kaip mokėjimo įsakymo išdavimo pagrindo, teisėtumo sąlyga. Jei prašyme nepakankamai apibrėžtas jo pagrindas, jis turi būti atmestas; mokėjimo įsakymą išduodantis teismas negali nustatyti pagrindo remdamasis prie prašymo pridėtais dokumentais. Motyvai grindžiami tuo, kad per GPK 410 straipsnyje numatytą*

mokėjimo įsakymo išdavimo procedūrą teismas negauna įrodymų (procedūros tikslas – ne pripažinti patį reikalavimą, o tik įvertinti, ar jis ginčijamas) ir kad dėl to prašymo priedai neleidžia daryti išvadų dėl reikalavimo buvimo ar jo pagrindo. Tačiau GPK 417 straipsnyje nurodytu atveju, kai teismas priima sprendimą remdamasis pareiškėjo pateiktu dokumentu, leidžiama remiantis šiuo dokumentu nustatyti reikalavimo pagrindą ir dalyką, kadangi jis pagal įstatymo nuostatą privalomai turi būti pridėtas prie prašymo, kuriuo remiantis išduodamas vykdomasis dokumentas, su sąlyga, kad yra vykdytinas reikalavimas, kuris įrodomas šiuo dokumentu“.

6. Sofiyski gradski sad (Sofijos miesto teismas, toliau – SGS) sprendimai, kurie yra neskundžiami, panašiose bylose: 2020 m. birželio 30 d. sprendimas, 2020 m. lapkričio 27 d. sprendimas ir kiti sprendimai. Nagrinėdamas *Profi Kredit Bulgaria EOOD* skundą dėl prašymo išduoti mokėjimo įsakymą pagal GPK 410 straipsnį dėl reikalavimų, kylančių iš vartojimo kredito sutarties, kurioje nustatyta sąlyga dėl „atlygio už papildomų paslaugų paketo pirkimą“ atmetimo teismas pripažino, kad sąlyga negalioja pagal ZPK 10a straipsnio 2 dalį ir 19 straipsnio 4 dalį. Toliau SGS nusprendė, kad ZZD 76 straipsnio 2 dalies nuostatos taikomos sumoms, kurias skolininkas sumokėjo, be kita ko, siekdamas, kad būtų įvykdyti reikalavimai, negaliojantys dėl sąlygų nesąžiningumo.

Faktinių aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 Byla iškelta dėl *Profi Kredit Bulgaria EOOD*, pagal Bulgarijos teisę įsteigtos bendrovės (toliau – *Profi Kredit*), 2020 m. spalio 21 d. pagal GPK 410 straipsnį pateikto prašymo išduoti mokėjimo įsakymą dėl piniginių reikalavimų skolininkui T.I.T., Bulgarijos piliečiui, sumokėti 5 218,69 BGN sumą (apie 2 609 eurais), kurią sudaro 2 035,34 BGN dydžio pagrindinis reikalavimas, pagal sutartį mokėtinos 1 160,46 BGN dydžio palūkanos už laikotarpį nuo 2020 m. liepos 11 d. iki rugpjūčio 11 d., 1 765,61 BGN dydžio atlygis už papildomų paslaugų paketo pirkimą, 212,17 BGN dydžio palūkanos už pavėluotus mokėjimus už laikotarpį nuo 2018 m. balandžio 12 d. iki 2020 m. rugpjūčio 11 d. ir 45,11 BGN dydžio palūkanos už pavėluotus mokėjimus už laikotarpį nuo 2020 m. rugpjūčio 11 d. iki 2020 m. spalio 19 d.
- 2 Prašyme *Profi Kredit* nurodė, kad reikalavimai kyla iš 2017 m. gruodžio 29 d. šalių sudarytos vartojimo kredito sutarties, kuri pridedama prie prašymo. Skolininkas sumokėjo vienuolika gražinamos skolos įmokų ir vėlavo. 2020 m. rugpjūčio 11 d. buvo paskelbtas kredito gražinimas prieš terminą; vartotojas apie tai buvo informuotas.
- 3 2020 m. lapkričio 9 d. nutarimu teismas, atsižvelgdamas į pareigą, jam nustatytą pagal GPK 411 straipsnio 2 dalies 3 punktą, ir į Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytą pareigą savo iniciatyva įvertinti, ar sutarties sąlyga yra nesąžininga, kai tik tampa žinomos šiuo aspektu reikalingos faktinės aplinkybės (C-147/16; C-243/08), nusprendė, kad iš byloje pateiktų dokumentų matyti, jog

papildomų paslaugų paketo sąlygos gali būti nesąžiningos. Jis konstatavo, kad sutartiniai šalių santykiai šiuo atveju yra vartojimo kredito sutartis pagal ZPK 9 straipsnio 1 dalį, todėl ZPK ir ZZZ nuostatos yra taikomos. Teismas nustatė, kad papildomų paslaugų pakete, dėl kurio sutarta sutarties V punkte ir dėl kurio sudarytas atskiras susitarimas <...> numatytas 2 292,48 BGN dydžio atlygio mokėjimas, nors už šią kainą teiktinos paslaugos nėra išsamiai išvardytos, kaip reikalaujama ZPK imperatyviose nuostatose. Be to, priešingai, nei numatyta ZPK 10a straipsnio 4 dalyje, paslaugų kainos nėra išsamiai nurodytos, taip pat ir susitarime. Taigi atlygis sumokamas atsargumo sumetimais, t. y. jis mokamas tik už „galimą paslaugų teikimą“, neatsižvelgiant į tai, ar sutarties galiojimo laikotarpiu viena iš paslaugų buvo suteikta. Iš tikrųjų sutarties preambulėje nurodyta, kad teisė į atlygį už nurodytų papildomų paslaugų teikimą atsiranda pasirašius sutartį, net jei nebuvo suteikta nė viena paslauga. Remiantis pridėta mokėjimo lentele, skolininkas 36 mėnesius turėjo mokėti už tai, ko jis nenaudojo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas cituoja 2020 m. liepos 16 d. Teisingumo Teismo sprendimą byloje C-686/19 dėl Direktyvos 2008/48/EB 3 straipsnio g punkte vartojamos sąvokos „bendra kredito kaina vartotojui“. Teismo teigimu, tikėtina, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamas susitarimas yra nesąžiningas vartotojo nenaudai, kaip tai suprantama pagal nagrinėjamu atveju taikytiną ZZZ 143 straipsnį, ir (dėl to) atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių verslininko ir vartotojo teisių bei pareigų, todėl prašymas iš dalies turi būti atmestas tiek, kiek jis susijęs su atlygiu už papildomų paslaugų paketo pirkimą už 1 765,61 BGN.

- 4 Atsižvelgdamas į pareiškėjos teiginį, kad skolininkas atliko vienuolika mokėjimų, ir į reikalaujamų sumų dydį, teismas taip pat nustatė, kad skolininkas iš viso sumokėjo bendrą 1 988,69 BGN sumą, kuria, remiantis ZZZ 76 straipsnio 2 dalyje suformuluota tvarka, turėjo būti gražintos kompensacinės palūkanos, o vėliau – pagrindinis reikalavimas. Remdamasis prašyme reikalaujamų sumų dydžiu teismas konstatavo, kad sumos taip pat buvo paskirstytos iš papildomų paslaugų paketo kylantiems reikalavimams, nors jos turėjo būti paskirstytos vėlesniems daliniams mokėjimams. Todėl pagal ZZZ 76 straipsnio 2 dalį šiais mokėjimais, kiek tai susiję su pagrindiniu reikalavimu, buvo atitinkamai visiškai sumokėta 16 dalinių mokėjimų ir dalis 17-o dalinio mokėjimo (sumokėta 2019 m. birželio 11 d.) ir, kiek tai susiję su palūkanomis, – visiškai sumokėta 17 dalinių mokėjimų. Taigi buvo gražintos 1 206,06 BGN dydžio palūkanos ir 782,63 BGN dydžio pagrindinis reikalavimas, todėl 1 617,37 BGN dydžio pagrindinis reikalavimas ir 609,90 BGN dydžio palūkanos liko galioti. Dėl palūkanų už pavėluotus mokėjimus, reikalaujamų už laikotarpį nuo 2018 m. balandžio 12 d. iki 2020 m. spalio 19 d. (iš viso 257,28 BGN), teismas nusprendė, kad jos buvo pagrįstos už laikotarpį nuo 2019 m. birželio 11 d. (atsižvelgiant į mokėjimų paskirstymą kitiems daliniams mokėjimams pagal ZZZ 76 straipsnio 2 dalį) iki 2020 m. spalio 19 d.; remdamasis GPK 162 straipsniu, teismas nustatė 204,53 BGN dydžio sumą; kiek tai susiję su likusia reikalaujamų 257,28 BGN skirtumo dalimi (t. y. 52,75 BGN), prašymą reikia atmesti. Šiuo pagrindu teismas, remdamasis GPK 411 straipsnio 2 dalies 3 punktu, iš dalies atmetė *Profi Kredit* 2020 m. spalio 21 d. pateiktą prašymą išduoti mokėjimo įsakymą.

- 5 2020 m. lapkričio 9 d. išduodamas mokėjimo įsakymą *Sofiyski rayonen sad* per tą dieną vykusį uždara parengiamąjį posėdį konstatavo, kad sąlygos prašymui patenkinti yra įvykdytos taip pat ir pagal GPK 411 straipsnio 3 dalį, ir nusprendė, kad skolininkas turi sumokėti kreditoriui *Profi Kredit* 1 617,37 BGN sumą, kurią sudaro: pagrindinis reikalavimas pagal 2017 m. gruodžio 29 d. vartojimo kredito sutartį, teisės aktuose nustatytos palūkanos, skaičiuojamos nuo 2020 m. spalio 21 d. iki skolos grąžinimo, 609,90 BGN dydžio kompensacinės palūkanos už laikotarpį nuo 2019 m. liepos 11 d. iki 2020 m. rugpjūčio 11 d., taip pat 204,53 BGN dydžio kompensacija už įsipareigojimų nevykdymą, lygi teisės aktuose nustatytoms palūkanoms, už laikotarpį nuo 2019 m. birželio 11 d. iki 2020 m. spalio 19 d., ir bylinėjimosi išlaidos: 48,63 BGN dydžio teismo išlaidos bei 23,30 BGN dydžio teisinių konsultacijų išlaidos.
- 6 Pareiškėja pagrindinėje byloje *Profi Kredit* pateikė skundą SGS dėl 2020 m. lapkričio 9 d. SRS nutarimo. 2021 m. vasario 16 d. nutartimi šis teismas nusprendė, kad prašymą išduoti mokėjimo įsakymą pagal GPK 411 straipsnio 2 dalies 3 punktą reikia atmesti, jeigu prašymas grindžiamas nesąžininga sąlyga, esančia su vartotoju sudarytoje sutartyje, arba pagrįstai įtariama, kad sąlyga yra nesąžininga. Dėl pareiškėjos pagrindinėje byloje pateikto prieštaravimo, grindžiamo tuo, kad pirmosios instancijos teismas nėra kompetentingas vertinti sutarties sąlygų galiojimo, apeliacinis teismas nusprendė, kad jis nepagrįstas, nes teismas gali savo iniciatyva ir nesant skolininko prieštaravimo konstatuoti, kad sutarties sąlygos prieštarauja teisės aktams arba gerai moralei; ši pareiga jam yra nustatyta GPK 411 straipsnio 2 dalies 2 punkte. Kitas argumentas grindžiamas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija, pagal kurią nacionalinis teismas privalo savo iniciatyva vertinti į Direktyvos 93/13 taikymo sritį patenkančios sutarties sąlygos nesąžiningumą ir taip jį kompensuoti. Apeliacinis teismas nusprendė, kad vartojimo kredito sutartyje yra nesąžininga sąlyga, pagal kurią vartotojas privalo sumokėti kreditoriui atlygį už papildomų paslaugų teikimą.
- 7 Apeliacinis teismas taip pat nusprendė, kad likusi skundo dalis pagrįsta, nes teismas pagal GPK 410 straipsnį yra įpareigotas išduoti mokėjimo įsakymą, jeigu įvykdytos GPK numatytos sąlygos [išvardytos sąlygos]. Išimtyje įtvirtintos GPK 411 straipsnio 2 dalies 1–5 punktuose. Procedūros tikslas – ne pripažinti patį reikalavimą, o tik įvertinti, ar jis ginčijamas. Todėl reikalavimo buvimo įvertinimas nepriklauso teismo kompetencijai. Šis klausimas turėtų būti išspręstas nagrinėjant kreditoriaus pateiktą skundą pagal GPK 422 straipsnį, jei skolininkas pasinaudotų savo teise pareikšti prieštaravimą pagal GPK 414 straipsnį. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas atmesti reikalavimą sumokėti dalį pagrindinio reikalavimo pagal vartojimo kredito sutartį, kompensacines palūkanas ir palūkanas už pavėluotus mokėjimus dėl sąlygos, susijusios su papildomų paslaugų paketu, negaliojimo ir dėl skolininko atliktų ir pagal ZZD 76 straipsnio 2 dalį paskirstytų mokėjimų yra klaidingas, nes sprendimu, kuriuo buvo išduotas mokėjimo įsakymas, buvo viršyti vertinimo įgaliojimai. Reikalavimo sumokėti pagrindinį reikalavimą ir palūkanas pagrindimas ir suma ieškinyje buvo pakankamai apibrėžti, o jei nėra GPK

411 straipsnio 2 dalies 1–3 punktuose išvardytų sąlygų, vadinasi, mokėjimo įsakymo išdavimo sąlygos pagal GPK 410 straipsnį yra įvykdytos. Visa mokėjimo pareigos apimtis būtų vertinama vėliau nagrinėjant galimą ieškinį dėl reikalavimo konstatavimo pagal GPK 422 straipsnį. [*Sumų pakartojimas*]

- 8 Dėl šių priežasčių SGS patvirtino 2020 m. lapkričio 9 d. SRS priimto nutarimo dalį, kuria buvo atmetas *Profi Kredit* prašymas dėl 1 765,61 BGN sumos, kurią sudaro atlygis už papildomų paslaugų paketą. Kita vertus, jis panaikino minėtą nutarimą ir nusprendė: „*Pagal GPK 410 straipsnį išduodamas mokėjimo įsakymas Profi Kredit Bulgaria naudai skolininko atžvilgiu dėl 417,97 BGN sumos (2035,34 BGN dydžio viso pagrindinio reikalavimo pagal 2020 m. gruodžio 29 d. vartojimo kredito sutartį ir jau priteistos 1617,37 BGN sumos skirtumas), 550,56 BGN sumos (1160,46 BGN dydžio visų reikalaujamų kompensacinių palūkanų už laikotarpį nuo 2019 m. liepos 11 d. iki 2020 m. rugpjūčio 11 d. ir jau priteistos 609,90 BGN sumos skirtumas) ir 52,75 BGN sumos (257,28 BGN dydžio visų reikalaujamų palūkanų už pavėluotus mokėjimus už laikotarpį nuo 2018 m. balandžio 12 d. iki 2020 m. spalio 19 d. ir jau priteistos 204,53 BGN sumos už laikotarpį nuo 2019 m. birželio 11 d. iki 2020 m. spalio 19 d. skirtumas), taip pat dėl teisės aktuose nustatytų palūkanų nuo pagrindinio reikalavimo nuo 2020 m. spalio 21 d. iki visiško sumokėjimo ir 96,38 BGN papildomų išlaidų už sumokėtas teismo bei teisinių konsultacijų išlaidas“.* Šia nutartimi, kuri yra neskundžiama, apeliacinis teismas grąžino bylą SRS ir nurodė, kad turi būti išduotas mokėjimo įsakymas, atitinkantis minėtą nutartį.

Pagrindiniai pagrindinės bylos šalių argumentai

- 9 Pareiškėja prašo išduoti mokėjimo įsakymą dėl piniginio reikalavimo pagal vartojimo kredito sutartį. Kadangi mokėjimo įsakymo išdavimo procedūra iki mokėjimo įsakymo išdavimo buvo vykdoma vienašališkai, skolininkas, kuris yra vartotojas, nuomonės nepateikė. Bylą nagrinėjusių teismų motyvai iš dalies skiriasi, visų pirma, dėl vartotojų apsaugos apimties, o konkrečiau – dėl klausimo, kaip teismas turi vykdyti savo pareigą netaikyti nesąžiningų sąlygų pasekmių.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 10 Iš šios bylos faktinių aplinkybių matyti, kad yra pateiktas prašymas išduoti mokėjimo įsakymą pagal GPK 410 straipsnį. Pagal nacionalinę teisę ši procedūra vykdoma vienašališkai iki įsakymo išdavimo. Pateiktu prašymu siekiama, kad būtų išduotas mokėjimo įsakymas (teismo nutarimu, kuriuo teismas nurodo skolininkui padengti teismo pripažintus reikalavimus pareiškėjo atžvilgiu) dėl reikalavimų, kylančių iš vartojimo kredito sutarties. Visi kompetentingi teismai šioje byloje pagrįstai įtarė, kad dalis reikalavimų yra grindžiami nesąžiningomis sąlygomis, padidinančiomis kredito reikalavimų vertę. Pareiškėjos pagrindinėje byloje teigimu, skolininkas (vartotojas) atliko mokėjimus, kurie buvo panaudoti, be kita ko, vykdant reikalavimus, kylančius iš nesąžiningų sąlygų.

- 11 Jeigu, kaip SGS nusprendė kituose sprendimuose, mokėjimai pagal nesąžiningas sąlygas vadovaujantis ZPK 19 straipsnio 6 dalimi būtų paskirstomi nesumokėtoms kredito sutarties dalims (pagrindiniam reikalavimui ir palūkanoms), t. y. jeigu kompensacija turėtų būti paskirstoma savo iniciatyva tuo atveju, kai sutarties sąlyga, pagal kurią vartotojas atliko mokėjimą, pripažįstama nesąžininga, išduodant mokėjimo nurodymą nebūtų būtina, kad vartotojas pareikštų prieštaravimą pagal GPK 414 straipsnį ar kad būtų vykdomas procesas, kur jis galėtų įgyvendinti savo teisę į kompensaciją. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas cituoja Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-243/08 rezoliucinės dalies 1 ir 2 punktus.
- 12 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo teigimu, svarbu nustatyti, ar tuo atveju, jei nacionaliniam teismui per procesą, kuriame vartotojas nedalyvauja, kyla įtarimų, ir jis savo iniciatyva įvertina, ar sutarties sąlyga yra nesąžininga, ir yra žinomos šiuo aspektu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, šis teismas **privalo visai atsisakyti** išduoti mokėjimo įsakymą pagal GPK 410 straipsnį, ar jis **privalo iš dalies atsisakyti** jį išduoti dėl konkrečių sutarties sąlygų, **savo iniciatyva** atsižvelgdamas į sąlygų nesąžiningumo **pasekmes**, jei yra informacijos apie jomis pagrįstus mokėjimus, ir ar teismui yra privalomi aukštesnės instancijos nurodymai, kuri, nors sutarties sąlygą pripažįsta nesąžininga, nurodo išduoti mokėjimo įsakymą pagal GPK 410 straipsnį, iš esmės neatsižvelgdama į dalį sąlygos nesąžiningumo pasekmių. Pastarasis aspektas susijęs su veiksmingų vartotojų teisių gynimo priemonių užtikrinimu, nes pagal nacionalinę teisę kompensuoti reikalavimus leidžiama tik tuo atveju, kai pagal ZPK 19 straipsnio 6 dalį įgyvendinama subjektinė teisė, ir tik išimtiniais atvejais. Dėl šios priežasties: jeigu Direktyvos 93/13/EEB 6 straipsnio 1 dalimi teismas įpareigojamas per procesą, kuriame skolininkas nedalyvauja, savo iniciatyva netaikyti sutarties sąlygos, jeigu įtaria, kad ji yra nesąžininga vartotojo atžvilgiu, bet jis įpareigojamas ne visai, o tik iš dalies atsisakyti priimti teismo sprendimą, kuriuo įpareigojama atlikti mokėjimą, ar tokiu atveju teismas privalo, jei yra informacijos apie nesąžiningomis sąlygomis pagrįstus vartotojo mokėjimus, savo iniciatyva atsižvelgti į sąlygos nesąžiningumo pasekmes, kai pagal nacionalinę teisę leidžiama atitinkamai taikyti ZPK 19 straipsnio 6 dalį, siejamą su ZZD 76 straipsnio 2 dalimi, ir ji jau buvo taikoma panašiose anksčiau minėtose bylose?
- 13 Prašymas išaiškinti yra svarbus, nes Europos Sąjungos Teisingumo Teismo suformuotoje jurisprudencijoje nepateikiama atsakymų į konkrečiai užduotus klausimus. Iš esamos ir anksčiau minėtos Teisingumo Teismo jurisprudencijos neaišku, ar jo išaiškinimas apima ir šiuos klausimus. Dėl šių priežasčių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui būtina prašyti Teisingumo Teismo priimti sprendimą dėl šioje byloje suformuluotų prejudicinių klausimų ir, remiantis SESV 267 straipsnio 2 dalimi, sustabdyti pagrindinės bylos nagrinėjimą.